

På nisejakt med revolver, og andre hendelser fra min barndom (fortelling til Marion)

Jeg vil først fortelle om en hendelse fra det første jeg kan huske. Det var våren 1940, og Norge var i krig med Tyskland. Det var veldig spent stemning blant folk, og det var nok det de pratet om, og vi unger syntes nok det var både skummelt og spennende på samme tid. Det første jeg husker fra var omkring mai 1940, og jeg var 4 år. Vi skulle rømme unna tyskerne før de kom til Mørsvikbotn, og da skulle vi dra til Sandbakk for å bo hos mamma sin bror Olav. For å dra dit så måtte vi også ta med alle kuene og sauene i båten som skulle føre oss til Sandbakk. Da vi holdt på med dette så skjer det noe dramatisk, det kommer plutselig to tyske jagerfly over der vi er, og alle springer på land for å gjemme seg under noen busker som var der. Alle var redde fordi vi visste ikke om de kunne skyte på oss fra flyene, men heldigvis for de forbi uten at det skjedde noe. Vi kunne nu dra til Sandbakk for å ta kuene og sauene på land der.

Det er ikke så mye jeg husker fra det oppholdet der, men det var nok ikke så greit for de voksne den tiden vi var der, fordi Olav var ute i krigen for å kjempe mot tyskerne. Vi var der kanskje omkring 2 uker og så dro vi hjem igjen. Jeg husker da vi kom ut i Nordfoldfjorden så møtte vi noen tyske krigsbåter der. De gjorde oss ikke noe, men det var veldig uhyggelig å komme så nær inn på krigen. Det er fortalt at en av disse båtene gikk på grunn ved Mjånes ute i Mørsvikfjorden. Dette var begynnelsen på krigen, og etter hvert så var det mye som skjedde på den tiden. Tyskerne kom hjem til oss og vi fikk da beskjed om at de skulle flytte inn i huset der vi bodde. Det nyttet ikke å protestere, og vi som var unger måtte ligge på et kott på loftet. Tyskerne hadde da tatt stua og mesteparten av loftet, og de tok også uthuset der de kokte middag til sine soldater. Det er noen hendelser fra denne tiden som jeg enda husker. Ved sjøen nedenfor der vi har hytta var det et fiskebruk og kai som vi ofte var på for å fiske. En gang var det en litt stor båt som lå ved kaia, og jeg var om bord i båten for å fiske fra den. Mens jeg står på dekket og fisker begynner det å smelle på andre siden av fjorden. Jeg var vel for liten til å forstå hvor farlig dette var. Det viste seg etterpå at det var tyskere som kastet handgranater på Sildhopskjæret, og splintene føk over mot båten. Det var også en voksen mann om bord i båten og han gjemte seg nede i båten uten at han tenkte på å få meg i sikkerhet.

En annen gang var jeg også utsatt for en hendelse som kunne blitt en tragedie for meg. Det var vel på slutten av krigen og tyskerne var på tur sørover i Norge. Det var slik at de brukte å slå leir nedenfor huset vårt for å overnatte, og så dro de videre tidlig neste dag. Vi unger syntes det var spennende å lete der de hadde vært, dette for å se om det var noe igjen etter dem. Så var det en gang jeg var alene der for å se, jeg finner da en blank og fin ting som jeg synes ser veldig spennende ut. Det har seg vel slik med oss gutter at vi skal forsøke å skru på det som går an å skru på for å se hva som er inni, men denne gangen skjedde det ikke slik. Jeg tok denne tingen med og ruslet hjem. Da jeg kom opp til huset vårt var det en tysk soldat som stod der, og da han så det jeg hadde med ble han helt hvit i fjeset, og kom med en gang bort til meg og tok dette fra meg. Det viste seg at det jeg hadde funnet var en stor og farlig handgranat. Det var vel slik at jeg skulle leve lenger, derfor så ble det slik at jeg ikke forsøkte å skru på det jeg hadde funnet.

Utover vinteren 1945 var det stor trafikk sørover, og mye av denne trafikken var store vogner med to eller fire hester til å dra. Tyskerne var ikke alltid snille med disse dyrene. Det hadde jo vært krig i fem år, og mange var vel utslitt og i ubalanse, derfor gikk det ut over

hestene. På låven hjemme var det ei luke i veggen som vi kunne se fra og ned på veien der tyskerne for forbi. En gang jeg var der kom det ei vogn forbi trukket av to hester. Det var is på veien og svært glatt, derfor var det vanskelig for hestene å dra vogna i motbakken. Når de ikke klarte å dra så ble tyskeren forferdelig sint, han slo hesten alt han klarte, men det hjalp jo ikke å slå. Hestene begynte da å slå med bakfotene mot vogna, men da tok tyskeren en spiss stav og holdt den med enden mot kanten på vogna, for hver gang hesten slo mot vogna så stakk staven med spissen mot lårene. Dette var en forferdelig behandling av dyr. Jeg var ni år den gangen, men dette glemmer jeg aldri. Det var noen hester som ikke klarte den behandling de ble utsatt for og døde på veien, de ble da lempet utfor veien og tyskerne for videre.

Etter at krigen var slutt så ble mange av disse hestene igjen i Norge. Min pappa kjøpte en av disse hestene som vi hadde i mange år, men den var nok skadet av den behandling den hadde vært utsatt for, derfor så var den ikke god og snill som andre hester, det hendte også at den kunne bite når det var noe den ikke likte. Tyskerne hadde også mange hunder som de brukte i krigen. Jeg husker at de var ikke fine. Vi kalte dem for blodhunder, og de holdt et forferdelig leven når de var mange samlet for å være over natten.

Jeg skal nu fortelle om da vi var på nisejakt med revolver. Jeg var ni år da krigen var slutt, og som andre gutter på den alderen var det om å gjøre å oppleve så mye spennende som mulig. Denne hendelsen skjedde like etter at krigen var slutt, og det var under opprydding etter krigen at dette hendte. Det var en lastebil som hadde kjørt utfor veien et stykke fra der vi bodde. Vi var tre gutter som dro dit for å se om det var noe vi kunne finne fra denne bilen. Vi fant da en bag med litt av hvert som var i den, og deriblant en revolver og en masse skudd. Dette var svært spennende for oss, og det var ikke lenge før vi forsøkte å skyte med denne revolveren. En av oss tre gutter var fire – fem år eldre enn oss to andre så det var ham som var sjefen. Det var ingen av de voksne som visste om at vi hadde denne revolveren. Det høres kanskje litt rart ut at vi kunne finne på å ta denne bagen og revolveren, men det var jo dette med krigen. Det var annerledes å ta noe som tilhørte krigen, vi ville jo helst ta mest mulig for å skade tyskerne.

Det var en tid etter at dette hendte at vi dro ut for å skyte niser. Vi tok båten som tilhørte de to andre guttene. Vi rodde da til der vi har naustet, og på vika der var det mange niser. Det var den eldste gutten som skulle skyte, og nu var det veldig spennende. Nisa var ikke så lenge over vannet før den gikk under igjen, og da måtte det skje fort for å sikte og skyte. Dette var ikke enkelt, båten rugget litt og da var det ikke godt å få det til. Han som skulle skyte forsøkte nu å legge seg på kne i båten og så la han revolveren oppå ripa for å sikte bedre, men da båten beveget seg litt går ikke dette heller. Nå er det at det skjer: Han reiser seg opp i båten og lar handa med revolveren henge ned mot låret, og så blir det et kraftig smell, gutten blir redd og kaster revolveren i sjøen, og det siste vi ser etter den var en silkesnor som var festet til den da den for til bunns. Nu vart det leven i båten, vi visste ikke at han hadde skutt seg i foten og derfor var vi mer opptatt av om båten skulle synke. Vi trodde at kula hadde gått igjennom båten, men vi ble fort klar over at han som skulle skyte nisa hadde skutt seg selv i foten. Vi rodde båten til land og han som hadde skutt seg klarte å springe hjem til der han bodde. Vi to som var igjen i båten hadde det ikke godt. Vi trodde hele tiden at båten ville synke, men det skjedde ikke noe, og vi rodde da tilbake til der vi hadde tatt båten. Det viste seg etterpå at revolverkula hadde stoppet mot støvelhelen, og den var da inne i støvelen. Revolveren ligger nok fremdeles på bunnen i Skveirvika, men dette hendte for 60 år siden så det er vel ikke mye igjen av den i dag.

De fem årene krigen varte var det lite å få kjøpt i butikkene, og det var også lite penger blant folket. Det var nok svært sjelden at noen kunne kjøpe gotterier, men så var det noen tyskere som kunne være snill, og vi fikk noen ganger sukkertøy hos dem. Frukt var det ikke å få kjøpt, og jeg var 9 – 10 år før jeg første gang smakte et eple. Jeg husker at vi hadde hørt at det var noe svært godt som hette lakris, men jeg hadde verken sett eller smakt dette. En gang jeg var på tur hjem fra skolen så møtte jeg noen jenter som var litt større enn meg, og disse hadde noe som de fortalte var lakris, og de ville at jeg skulle smake på den. Jeg visste da ikke hvordan lakris skulle se ut så jeg forsøkte å smake på det de hadde, men det var bare lureri og det smakte fælt. Den gang dette hendte var jeg 7 år og det var mitt første år på skolen.

Jeg kan jo fortelle litt om da jeg gikk på skolen. Skolehuset lå et stykke på veien som går nedover gjennom Mørsvik. Mitt første skoleår var i 1943, og jeg husker den første dagen på skolen, det var svært spennende og jeg hadde nok mange sommerfugler i magen. Vi hadde en frøken som lærer, og hun var ganske grei selv om hun forsøkte å være litt streng iblant. Jeg husker den første dagen når vi skulle fra skolen, det var jeg og en jente som også var fra den siden av fjorden som jeg bodde. Vi ble hentet i båt, og skulle da ro over fjorden fra Mørsvik til Storeidet, det var mye vind på fjorden og jeg lå fremme i båten og var veldig sjøsjuk. Det var min første skoledag. Det var ikke slik at vi fikk skyss hver dag vi skulle til skolen, og da måtte vi gå den lange veien. Det var ikke alltid like greit å få det til, det var dårlig vær den gang også, men som regel måtte vi gå tidlig på morran for å nå frem i tide. Mitt 2. skoleår ble det verre med, fordi da tok tyskerne skolehuset og jaget oss heim. Da ble det vanskelig for oss uten skolehus, men vi hadde litt skole i et privathus i Sildhopen. Om høsten i 1945 da var tyskerne dradd sin vei, og da startet vi skole i en tyskbrakke på Forbakken nord for Mørsvik. Den første tiden måtte vi gå til og fra skolen, men senere så fikk vi kjøre med skoleskyss. De siste årene gikk jeg på skola i Sildhopen og jeg ble konfirmert i 1950.

Det jeg husker fra den tiden er at jeg var ikke flink til å skrive, og stil var noe av det verste jeg viste. Ellers så var jeg nok en liten villstyring som var både høyt og lavt. En gang skulle jentene ta meg, og da fikk de meg opp mot et vindu med det resultat at jeg satte baken gjennom ruta. Det var fem mot en, og da ble det til at jentene måtte kjøpe nytt vindu. Det var nok ikke slik at jeg var verre enn andre gutter, og jeg husker at jeg likte meg godt både på skolen og sammen med de andre ungene.

Til slutt vil jeg ta med en hendelse som jeg aldri vil glemme. Dette hendte litt etter at krigen var slutt, og det skulle være juletreffest på skolen. Det var nu blitt slik at vi kunne kjøpe litt norske epler i butikken. Min søster, som var litt eldre enn meg skulle være med for å lage i stand denne festen. Det skulle deles ut pakker til alle ungene, og i den forbindelse så var det kjøpt inn en kasse med små, røde epler. Denne kassen ble da satt i kjelleren hjemme hos oss, og den gode lukten av eplene husker jeg enda. Dette ble en for stor fristelse for meg, og en dag så knabbet jeg et eple uten at jeg hadde lov til det. Dette var ikke bra, og etterpå så hadde jeg veldig dårlig samvittighet for at jeg skulle gjøre noe slikt. Kanskje jeg skulle straffes for dette, fordi den juletreffesten kom jeg ikke til å være med på. Like før festen skulle være så ble jeg syk, og jeg måtte ligge hjemme i sengen alene når alle de andre var på festen. Kanskje jeg ble straffet fordi jeg hadde tatt det eplet. Jeg vet ikke, men kanskje det var slik.

Farfur